

Tendencija korištenja „crnog“ humora kod studenata s obzirom na „mračnu trijadu“ ličnosti

Milat, Lovre

Undergraduate thesis / Završni rad

2022

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Zadar / Sveučilište u Zadru**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:162:585857>

Rights / Prava: [In copyright](#) / [Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-20**

Sveučilište u Zadru
Universitas Studiorum
Jadertina | 1396 | 2002 |

Repository / Repozitorij:

[University of Zadar Institutional Repository](#)

zir.nsk.hr

DIGITALNI AKADEMSKI ARHIVI I REPOZITORIJ

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju

Preddiplomski sveučilišni studij psihologije (jednopedmetni)

Lovre Milat

**Tendencija korištenja „crnog“ humora kod
studenata s obzirom na „mračnu trijadu“ ličnosti**

Završni rad

Zadar, 2022.

Sveučilište u Zadru

Odjel za psihologiju
Preddiplomski sveučilišni studij psihologije (jednopedmetni)

Tendencija korištenja „crnog“ humora kod studenata s obzirom na „mračnu trijadu“ ličnosti

Završni rad

Student/ica:

Lovre Milat

Mentor/ica:

Krešimir Jakšić, mag. psych.

Zadar, 2022.

Izjava o akademskoj čestitosti

Ja, **Lovre Milat**, ovime izjavljujem da je moj **završni** rad pod naslovom **Tendencija korištenja „crnog“ humora kod studenata s obzirom na „mračnu trijadu“ ličnosti** rezultat mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na izvore i radove navedene u bilješkama i popisu literature. Ni jedan dio mogega rada nije napisan na nedopušten način, odnosno nije prepisan iz necitiranih radova i ne krši bilo čija autorska prava.

Izjavljujem da ni jedan dio ovoga rada nije iskorišten u kojem drugom radu pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj, obrazovnoj ili inoj ustanovi.

Sadržaj mogega rada u potpunosti odgovara sadržaju obranjenoga i nakon obrane uređenoga rada.

Zadar, 5. listopada 2022.

SADRŽAJ

Sadržaj

SAŽETAK.....	
ABSTRACT.....	
1. UVOD	1
1.1. Humor.....	1
1.2. Vrste humora.....	2
1.3. Crni humor.....	3
1.4. „Mračna trijada“ ličnosti.....	4
1.4.1. Makijavelizam	4
1.4.2. Narcizam	5
1.4.3. Psihopatija.....	5
1.5. Crni humor i „mračna trijada“.....	6
1.6. Polazište.....	6
2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE.....	7
2.1. CILJ.....	7
2.2. PROBLEMI.....	7
2.3. HIPOTEZE	7
3. METODA.....	7
3.1. ISPITANICI.....	7
3.2. MJERNI INSTRUMENTI.....	8
3.2.1. Kratka skala za mjerenje „mračne trijade“ (SD3, Jones i Paulhus, 2014; adaptirali Jakšić i Penezić, 2021).....	8
3.2.2. Upitnik stilova humora (Humor Styles Questionnaire HSQ, Martin i sur., 2003; adaptirala Lučić, 2018).....	8
3.3. POSTUPAK.....	9
4. REZULTATI.....	9
5. RASPRAVA.....	13
6. ZAKLJUČAK.....	18
7. LITERATURA	19

Tendencija korištenja „crnog“ humora kod studenata s obzirom na „mračnu trijadu“ ličnosti

SAŽETAK

Humor je jedan od najučestalijih oblika komunikacije među ljudima i izrazito bitan način izražavanja emocija, bilo pozitivnih, bilo negativnih. Utemeljeno je da postoje dva stila humora, od kojih svaki stil ima dva podstila, što sveukupno daje četiri stila humora. Ta dva stila su adaptivni i maladaptivni humor. U ovom istraživanju, fokus je na maladaptivnim stilovima humora koji se sastoje od agresivnog i samoporažavajućeg stila humora. Jedan od psihologijskih konstrukata koji ima značajnu povezanost sa stilovima humora su osobine ličnosti. „Mračna trijada“ se sastoji od 3 dijela ličnosti; narcizma, makijavelizma i psihopatije i sami naziv „mračna trijada“ dolazi iz negativnih kvaliteta povezanih s ta tri aspekta ličnosti. Istraživanja koja su se bavila temom povezanosti humora ili stilova humora i dimenzija „mračne trijade“ pokazala su da ispitanici koji postižu više rezultate na skali psihopatije i na skali makijavelizma imaju veću tendenciju korištenja maladaptivnog humora (agresivni i samoporažavajući stil). Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi povezanost između tendencije korištenja crnog (maladaptivnog) humora kod studenata i triju dimenzija „mračne trijade“ ličnosti. Istraživanje je provedeno na uzorku hrvatskih studenata, dobrovoljnim sudjelovanjem u online upitniku. Utvrđeni rezultati djelomično su u skladu s rezultatima prijašnjih istraživanja, odnosno utvrđeno je da je agresivni stil humora statistički značajno povezan sa svim dimenzijama „mračne trijade“, dok samoporažavajući stil humora nije statistički značajno povezan s niti jednom dimenzijom mračne trijade.

Ključne riječi: crni humor, maladaptivni stilovi humora, agresivni humor, samoporažavajući humor, mračna trijada

The Tendency of Students to Use "Black" Humor with Regard to the "Dark Triad" of Personality

ABSTRACT

Humor is one of the most common forms of communication between people and an extremely important way of expressing emotions, whether positive or negative. It is established that there are two types of humor, of which each type has two subtypes, which gives a total of four styles of humor. Those two types are adaptive and maladaptive humor. In this research, the focus is on maladaptive humor styles consisting of aggressive and self-defeating humor styles. One of the factors that has a significant connection with humor styles is personality traits. The "Dark Triad" consists of three parts of the personality; narcissism, Machiavellianism and psychopathy, and the very name "Dark Triad" comes from the negative qualities associated with these three aspects of personality. Research that dealt with the topic of the relation between humor or humor styles and the characteristics of the "Dark Triad" showed that respondents who score higher on the psychopathy scale and on the Machiavellianism scale have a greater tendency to use maladaptive humor (aggressive and self-defeating style). The goal of this research was to determine the relation between the tendency to use black (maladaptive) humor in students and the three dimensions of the "Dark Triad" personality. The research was conducted on a sample of Croatian students, through voluntary participation in an online questionnaire. The obtained results are partially in line with previous research, that is, it was determined that an aggressive style of humor is statistically significantly related to all dimensions of the "Dark Triad", while a self-defeating style of humor is not statistically significantly related to any dimension of the Dark Triad.

Keywords: *dark humor, maladaptive humor styles, aggressive humor, self-defeating humor, Dark Triad*

1. UVOD

1.1. Humor

Humor je definiran kao tendencija određenih iskustava da izazovu smijeh. Sami termin „humor“ podrijetlo ima u staroj Grčkoj i dolazi od tzv. humoralnog liječenja, gdje se smatralo da mješavina tekućina (tj. „humora“), zapravo, kontrolira ljudsko zdravlje i osjećaje (Lefcourt, 2002).

Ljudi svih dobi i kultura imaju sposobnost doživljaja humora (Lefcourt, 2002). Većina ljudi ima sposobnost reagiranja na humor i, stoga se, za njih smatra da posjeduju smisao za humor. Iako je humor u konačnici oblikovan osobnim ukusom, razina do koje osoba može smatrati nešto humorističnim ovisi o cijelom nizu varijabli, uključujući geografsku lokaciju, kulturu, zrelost, razinu edukacije, inteligenciju i kontekst u kojem se humor odvija (Lefcourt, 2002). Primjerice, mlada djeca više favoriziraju humor koji je tjelesne prirode (npr. humorističan pad), a takav humor je najčešće prisutan u crtanim filmovima i serijama (Tom i Jerry, Looney Tunes itd.), što je njima mnogo pristupačnije i razumljivije (Lefcourt, 2002). S druge strane, sofisticiranije forme humora, poput satire, zahtijevaju shvaćanje određenih socijalnih značenja i događaja iz kojeg je proizašao taj oblik humora i, stoga, takvi oblici češće privlače zreliju publiku sposobnu za razumijevanje konteksta u pozadini humora. Postoje mnoge teorije o tome što je humor i koju svrhu ima u ljudskom životu. Dobročudno-prekršajna teorija (McGraw i sur., 2012) podrazumijeva da se humor pojavljuje samo kada se dogodi nešto krivo, uznemiravajuće ili prijeteće, dok se u isto vrijeme taj isti događaj percipira kao nešto u redu, prihvatljivo ili sigurno (primjer bi bila borba u škakljanju, gdje su „napadi“ jedne osobe fizički prijeteći no, u konačnici, bezopasni). Humor je često korištena metoda za uklanjanje nelagodnog i neugodnog osjećaja, te se pojavljuje u svakoj socijalnoj interakciji (Norrick, 2010).

Nadalje, generalno je poznato da humor i njegovo korištenje može pridonijeti boljoj subjektivnoj evaluaciji vlastitog psihološkog stanja i dobrobiti, kao i to da je humor bitan faktor u dostizanju i održavanju zdravijeg i kvalitetnijeg psihološkog stanja. Spomenuti efekt poznat je i kao generalna facilitacijska hipoteza za humor, nastala na temelju istraživanja Kuipera i Martina (1998). Međutim, provedena su i istraživanja čiji rezultati ne podupiru navedenu hipotezu, ukazujući na to da je spomenuto istraživanje koristilo jednodimenzionalni pristup humoru, tj. vodilo se idejom da je humor uvijek pozitivan, pritom zanemarujući ostale vrste humora i različite stilove humora (Bos i sur., 2016).

1.2. Vrste humora

Kroz kasnija istraživanja, prvenstveno od Martina i suradnika (2003), a nakon toga i od Kuipera i suradnika (2004), te Foxa i suradnika (2013), utvrđeno je postojanje dvaju stilova humora, od kojih svaki stil ima dva podstila što, sveukupno, daje četiri stila humora. Ta dva stila su adaptivni i maladaptivni humor. Adaptivni humor sastoji se od afilijativnog i samopojačavajućeg stila, dok se maladaptivni humor sastoji od samoporažavajućeg i agresivnog stila. Svaki od tih stilova može imati različiti efekt na pojedinčevo psihološko stanje, kao i na općenitu subjektivnu evaluaciju vlastitog stanja (Martin i sur., 2003).

Pojedinci s afilijativnom dimenzijom humora najčešće koriste šale kao način za pridruživanje grupama koje smatraju poželjnima, kao i za stvaranje i utvrđivanje prisnijih odnosa s drugim ljudima, često pokušavajući zabaviti ljude oko sebe, kao i koristiti šale i humor u svrhu smanjivanja ili ublažavanja postojećih napetosti ili nelagodnosti (Fox i sur., 2013; Martin i sur., 2003). Samopojačavajući stil humora najčešće imaju pojedinci koji nastoje imati i održati određeni oblik humoristične perspektive na život, i to ga, obično, koriste kao obrambeni mehanizam pomoću kojeg se nose sa stresom i negativnim situacijama u vlastitom životu (Fox i sur., 2013; Martin i sur., 2003).

Agresivni stil humora spada pod maladaptivnu vrstu humora i taj se stil sastoji od rasističkih šala, sarkazma i ponižavanja drugih za vlastitu zabavu (Kuiper i sur., 2004; Martin i sur., 2003). Osobe koje koriste ovakav stil humora često ne uzimaju u obzir posljedice svojih šala i uglavnom su fokusirane na zabavljanje drugih ljudi, bez obzira na učinak koji bi to moglo imati na ljude koji su predmet šale (Kuiper i sur., 2004; Martin i sur., 2003). Drugi maladaptivni stil humora jest samoporažavajući humor, kojeg koriste pojedinci koji nastoje zabaviti druge nauštrb sebe, prezentirajući se kao predmet šale, korištenjem raznih samoomalovažavajućih šala, čak i pridruživanjem drugima kada su ismijavani (Martin i sur., 2003). Pretpostavlja se da ljudi preuzimaju ovakav stil humora kao način za dobivanje odobrenja ili prihvaćanja od strane drugih. Također je moguće i objašnjenje da ti ljudi imaju i implicitni osjećaj negativnosti prema samima sebi i da koriste samoporažavajući humor kako bi sakrili taj negativni osjećaj koji imaju prema samima sebi od ostatka društva (Kuiper i sur., 2004; Martin i sur., 2003).

U istraživanjima u kojima je ispitan odnos između humora i psihološkog stanja, utvrđeno je kako su visoke razine adaptivnog humora povezane s većom razinom samopouzdanja, pozitivnim afektom, boljom samokompetencijom, kao i s boljom kontrolom

anksioznosti i boljim socijalnim interakcijama (Kuiper i sur., 2004). Uz to, korištenje adaptivnog humora može omogućiti ljudima da očuvaju svoj osjećaj dobrobiti i blagostanja, usprkos psihološkim problemima koje proživljavaju (Bos i sur., 2016). Nasuprot tome, maladaptivni stilovi humora povezani su, općenito, s lošijim psihološkim stanjem, gdje je naglasak na povišenim razinama depresije i anksioznosti (Kuiper i sur., 2004).

1.3. Crni humor

Kroz povijest se razvilo mnogo formi humora, od verbalnog (ironija, sarkazam, parodija, satira, vicevi) do neverbalnog (grimase, pantomima, karikature, stripovi), fizičkog, samozatajnog, improvizacijskog, promatračkog i crnog humora (Lefcourt, 2002). Za potrebe ovog završnog rada fokus će biti stavljen na crni humor. Crni humor je vrsta humora u kojoj se ismijavaju teme koje se smatraju tabuom, posebice teme koje se obično doživljavaju kao ozbiljne ili bolne za pričati o njima (Lefcourt, 2002). pisci i komičari često koriste crni humor kako bi istraživali vulgarne teme koje izazivaju nelagodu, dali poriv za razmišljanje i kako bi zabavili publiku. Popularne teme unutar crnog humora uključuju smrt, siromaštvo, kriminal, rat, nasilje, diskriminaciju, rasizam, seksizam i ljudsku seksualnost. Književni kritičari datirali su korištenje crnog humora sve do autora Aristofana u antičkoj Grčkoj (O'Neill, 2010). Sam termin „crni humor“ skovao je Francuz André Breton 1935. god., prilikom interpretiranja radova Jonathana Swifta. Breton je identificirao neke od Swiftovih radova kao podžanrove komedije i satire, u kojima se smijeh izaziva kroz cinizam i skepticizam, oslanjajući se pritom na teme poput smrti ili patnje (O'Neill, 2010). Crni humor je također učestala pojava unutar profesija i okolina gdje se zaposlenici rutinski nose s mračnim temama i situacijama (Christopher, 2015). Pod te profesije spadaju policajci, vatrogasci, pripadnici hitne pomoći, članovi vojske, kao i voditelji pogreba. Ljudi izvan tih profesija obično imaju negativne reakcije na takve šale i kao rezultat toga postoji shvaćanje unutar tih profesija da se njihove šale ne dijele s općom populacijom (Christopher, 2015). Crni humor povezan je s brojnim aspektima ljudskog ponašanja i karakteristikama osobe poput inteligencije, agresivnosti, kao i sposobnosti nošenja s negativnim emocijama, gdje osobe koje preferiraju crni humor postižu više rezultate od osoba koje preferiraju drugačije vrste humora (Willinger i sur., 2017). Maladaptivni stilovi humora usko su povezani s crnim humorom, uvelike zbog toga što je njihova glavna tema često neprimjerena i uznemirujuća. Za agresivni humor karakteristične su teme rasizma i seksizma, kako bi se vrijeđale osobe prema kojima je šala usmjerena, dok samoporažavajući humor podrazumijeva nelagodne informacije i događaje o samom sebi kao oblik obrambenog mehanizama (Martin i sur., 2003).

1.4.,,Mračna trijada“ ličnosti

Ličnost je temeljni skup određenih ponašanja, spoznaja i emocionalnih reakcija na koje značajno utječu biološki i okolinski faktori (Matthews, 2009). S obzirom da ne postoji stroga definicija ljudske ličnosti, većina teorija koje se bave ličnošću fokusirana je na motivaciju, kao i na psihološke interakcije s okolinom u kojoj se pojedinac nalazi. Na ličnost se gleda kao na dinamičku strukturu međusobno povezanih crta, stavova, vrijednosti, motiva, ciljeva (Matthews, 2020). Svaki pojedinac ima različitu strukturu ličnosti po kojoj se razlikuje od ostalih.

„Mračna trijada“ se sastoji od tri dijela ličnosti; narcizma, makijavelizma i psihopatije. Sami naziv „mračna trijada“ dolazi iz negativnih kvaliteta povezanih s ta tri aspekta ličnosti (Paulhus i Williams, 2002). Osobe koje postižu visoke rezultate na ovim dimenzijama sklonije su počinuti zločine, uzrokovati socijalno nepoželjne situacije i stvarati probleme za organizacije čiji su članovi, posebice ako se nalaze na položaju moći unutar te organizacije (Forsyth i sur., 2012). Takve osobe su, također, manje suosjećajne, ugodne, empatične, pokazuju manje zadovoljstvo s vlastitim životom i više su sklone razmišljanju da oni ili ostali ljudi nisu uistinu dobri (Kaufman i sur., 2019). Sva tri aspekta mračne trijade konceptualno su različita, no između njih, ipak, postoji određeno preklapanje, gdje sve tri dimenzije dijele određene karakteristike poput nedostatka empatije, interpersonalne hostilnosti i interpersonalne uvredljivosti (Lynam i sur., 2011). Aspekti mračne trijade su, također, povezani s manipulativnim interpersonalnim stilom ponašanja (Jones i Paulhus, 2011a). Rezultati provedene faktorske analize pokazali su da je, među dimenzijama ličnosti „Big Five“ modela, niska ugodnost najsnažniji korelat „mračne trijade“ (Jakobwitz i Egan, 2006).

1.4.1. Makijavelizam

Makijavelizam je jedna od tri dimenzije „mračne trijade“, čije ime proizlazi iz političke filozofije Niccole Machiavellija (Furnham i sur., 2013). Osobe s visokom razinom makijavelizma pretežno su motivirane vlastitim interesima, kao i hladne s manjkom moralnosti te često vide interpersonalnu manipulaciju kao ključ za vođenje uspješnog života i ponašaju se u skladu s tim uvjerenjem (Furnham i sur., 2013). Pojedinci s visokom razinom makijavelizma češće su manje ugodni i savjesni (Vernon i sur., 2008). Uz to, makijavelizam pozitivno korelira i sa psihopatijom i narcizmom (Vernon i sur., 2008). Razvoj makijavelizma povezan je s okolinskim faktorima koji su zajednički svoj braći i sestrama (Vernon i sur., 2008).

1.4.2. Narcizam

Narcizam je sljedeća dimenzija „mračne trijade“ i pojedinci s visokom razinom narcizma prikazuju karakteristike grandioznosti, dominantnosti, superiornosti i osjećaja prava (Corry i sur., 2008). Utvrđene su pozitivne korelacije između narcizma i ekstraverzije, kao i između narcizma i otvorenosti prema novim iskustvima, dok je utvrđena negativna korelacija između narcizma i ugodnosti (Vernon i sur., 2008). Što se tiče korelacija narcizma s ostalim dimenzijama „mračne trijade“, utvrđena je značajna pozitivna korelacija sa psihopatijom, kao i s makijavelizmom (Vernon i sur., 2008). Postoje dvije glavne vrste narcizma; grandiozni (koji je u fokusu provedenog istraživanja) i vulnerabilni (Caligor i sur., 2015). Procjena narcizma se temeljila, isključivo, na kliničkom intervjuu sve do 1979. godine, kada su Raskin i Hall konstruirali Inventar narcisoidne osobnosti (NPI) koji mjeri grandiozni narcizam, definiran prenapuhanim osjećajem vlastite vrijednosti i visokim samopoštovanjem, međuljudskom eksploatacijom, društvenom dominacijom i asertivnošću, besramnošću i osjećajem prava koji proizlazi iz osjećaja superiornosti ili prestiža (Caligor i sur., 2015). Nasuprot grandioznom, vulnerabilni narcizam je karakteriziran osobinama ličnosti poput obrambenosti, krhkosti, socijalnog povlačenja i osjetljivosti na kritike (Caligor i sur., 2015). Narcizam se (uz psihopatiju) pokazao više nasljednim od makijavelizma (Furnham i sur., 2013).

1.4.3. Psihopatija

Posljednja dimenzija „mračne trijade“ je psihopatija, gdje pojedinci s visokom razinom psihopatije pokazuju niske razine empatije i visoke razine impulzivnosti i traženja uzbuđenja (Rauthmann, 2012). Što se tiče povezanosti psihopatije s petofaktorskim osobinama ličnosti, utvrđena je negativna korelacija s ugodnošću i savjesnošću (Vernon i sur., 2008). Psihopatija nije bila formalno proučavana sve do 70-ih godina prošlog stoljeća, kada je Robert Hare konstruirao ček-listu psihopatije (PCL) i kasnije njezinu revidiranu verziju (PCL-R) (Hare, 2020). Hare je smatrao kako traženje samoizvještaja od osoba koje postižu visoke rezultate na dimenziji psihopatije ne daje pouzdane i nepristrane podatke (Hare, 1999). No, usprkos tome, razvijeni su instrumenti koji se oslanjaju na samoizvještavanje poput Levensonove primarne i sekundarne skale psihopatije (Levenson i sur., 1995), kao i Inventara psihopatske osobnosti (Lilienfield i Andrews, 1996). Primarnu psihopatiju karakterizira niska anksioznost i smatra se da je rezultat genetske predispozicije, dok je sekundarna psihopatija karakterizirana visokom anksioznošću i smatra se da se razvija kao odgovor na neugodne podražaje iz okoline (Walters, 2004). Hareovo poimanje psihopatije kritizirano je zbog

redukcioniističkog, odbacivačkog, tautološkog pogleda na psihopatiju, kao i zbog zanemarivanja konteksta i dinamične prirode ljudskog ponašanja. Stoga se češće koristi jednodimenzionalni pogled na psihopatiju (Walters, 2004).

1.5. Crni humor i „mračna trijada“

U istraživanjima na temu povezanosti stilova humora i dimenzija mračne trijade, utvrđene su značajne korelacije između navedenih konstrukata. Primjerice, u istraživanju Veselke i suradnika (2010) zabilježeno je kako su ispitanici koji su postizali više rezultate na skali makijavelizma imali veću tendenciju korištenja maladaptivnih stilova humora (agresivni i samoporažavajući stil). Također, u istom istraživanju utvrđena je i povezanost između viših rezultata na skali psihopatije i veće tendencije korištenja maladaptivnih stilova humora, koja je dokumentirana i u drugim istraživanjima koja su proučavala povezanost između psihopatije i maladaptivnih stilova humora (Masui i sur., 2013; Proyer i sur., 2012). Veselka i suradnici (2010), također, nisu utvrdili povezanost između grandioznog narcizma i maladaptivnih stilova humora. Obzirom na usku povezanost maladaptivnih stilova humora i crnog humora (Galloway, 2010), evidentno je da crni humor ima određenu korelaciju s dimenzijama „mračne trijade“. Korelacije utvrđene između makijavelizma, psihopatije i maladaptivnih stilova humora su očekivane, s obzirom da ti konstrukti dijele nekoliko korelata osobnosti višeg i nižeg reda, poput traženja senzacija, konzervativnosti i tolerancije na dvosmislenost (Chabrol i sur., 2009). Replikaciju istraživanja proveli su Martin i suradnici (2012), koji su potvrdili rezultate Veselke i suradnika (2010) i na globalnoj razini kao i na razini faceta, što je pružilo dodatan uvid u potencijalnu ulogu adaptivnih i maladaptivnih stilova humora kod osoba s izraženijom mračnom trijadom ličnosti. Od recentnih istraživanja, Dionigi i suradnici (2022) utvrdili su kako su mračniji stilovi humora pozitivno povezani s dimenzijama „mračne trijade“ i da su najbolji prediktori ironije, sarkazma i ciničnosti dimenzije psihopatije i makijavelizma.

1.6. Polazište

Polazište za provedbu ovog istraživanja temelji se na rezultatima prijašnjih istraživanja (Martin i sur., 2012; Veselka i sur., 2010) i provedeno je kako bi se provjerili prethodno utvrđeni rezultati na uzorku studenata iz RH. Studenti se, često, pokušavaju osamostaliti i izdiferencirati, što dovodi do želje za isticanjem (u ovom slučaju, putem češćeg korištenja crnog humora).

2. CILJ, PROBLEMI I HIPOTEZE

2.1. CILJ

Utvrđiti povezanost između tendencije korištenja crnog (maladaptivnog) humora kod studenata i triju dimenzija „mračne trijade“ ličnosti.

2.2. PROBLEMI

1. Ispitati odnos između maladaptivnih stilova humora i psihopatije
2. Ispitati odnos između maladaptivnih stilova humora i makijavelizma
3. Ispitati odnos između maladaptivnih stilova humora i narcizma

2.3. HIPOTEZE

1. Veselka i suradnici (2010) su u svom istraživanju odnosa „mračne trijade“ i stilova humora pokazali da je psihopatija pozitivno povezana s korištenjem maladaptivnih stilova humora, čija glavna tematika, najčešće, spada pod crni humor, što je, također, utvrđeno i u drugim istraživanjima (Masui i sur., 2013; Proyer i sur., 2012). S obzirom na to, može se očekivati značajna pozitivna povezanost između psihopatije i maladaptivnih stilova humora.

2. Veselka i suradnici (2010) su utvrdili značajnu pozitivnu povezanost između makijavelizma i korištenja maladaptivnih stilova humora. Stoga se može očekivati značajna pozitivna povezanost između makijavelizma i maladaptivnih stilova humora.

3. Veselka i suradnici (2010) u svojem istraživanju nisu utvrdili značajnu vezu između narcizma i korištenja maladaptivnih stilova humora. Na temelju toga, ne očekuje se značajna povezanost između narcizma i maladaptivnih stilova humora.

3. METODA

3.1. ISPITANICI

U istraživanju je sudjelovalo 116 ispitanika (prosječne dobi $M = 22.33$, $SD = 3.2$): 84 žene, 28 muškaraca, 2 ispitanika koji nisu naveli spol i 2 ispitanika koji su se izjasnili pod kategorijom „ostalo“. Uvjet za sudjelovanje u istraživanju bio je da ispitanici trenutno studiraju. Od ispitanika se također tražilo da odaberu godinu studija (51 student 3. god. preddiplomskog studija, 13 studenata 1. god. preddiplomskog studija, 22 studenta 2. god. preddiplomskog studija, 9 studenata 1. god. diplomskog studija, 6 studenata 2. god.

diplomskog studija, 8 absolventa diplomskog studija i 7 pod ostalo). Istraživanju je pristupilo 205 ispitanika, no njih 89 isključeno je iz obrade zbog toga što upitnik nisu ispunili do kraja (75 ispitanika koji su ostavili dio upitnika prazan, 14 ispitanika zbog nevažjećih odgovora, odnosno tehnički neispravnih zapisa gdje nedostaje odgovor na skali na čije je čestice bilo obvezno odgovoriti).

3.2. MJERNI INSTRUMENTI

3.2.1. Kratka skala za mjerenje „mračne trijade“ (SD3, Jones i Paulhus, 2014; adaptirali Jakšić i sur., 2021)

Kratka skala mračne trijade (SD3) je skala koja se sastoji od 27 čestica kojima se mjere 3 dimenzije mračne trijade: makijavelizam („*Pametno je pamtiti informacije koje možeš kasnije iskoristiti protiv ljudi*“); narcizam („*Mnoge grupne aktivnosti su dosadne bez mene*“); psihopatija („*Ljudi često lažu da sam van kontrole*“), pomoću 5 stupanjske skale Likertovog tipa (od 1- u potpunosti se ne slažem do 5- u potpunosti se slažem). Rezultat ispitanika na pojedinoj dimenziji „mračne trijade“ računa se sumiranjem odgovora na 9 čestica kojima se ta dimenzija mjeri (uzimajući u obzir čestice s obrnutim bodovanjem). Koeficijenti unutarnje konzistencije u ovom istraživanju iznose .71 za makijavelizam, .76 za narcizam i .78 za psihopatiju.

3.2.2. Upitnik stilova humora (Humor Styles Questionnaire HSQ, Martin i sur., 2003; adaptirala Lučić, 2018)

Upitnik stilova humora (HSQ, Martin i sur., 2003) je upitnik koji se sastoji od 32 čestice kojima se mjeri izraženost 4 stila humora: afilijativni („*Puno se smijem i šalim s prijateljima.*“), samopojavačavajući („*Ako se osjećam uzrujano ili nesretno, obično pokušavam misliti o smiješnom u vezi te situacije kako bih se osjećao/la bolje*“), agresivni („*Ponekad pomislim na nešto toliko smiješno da se ne mogu kontrolirati da to ne kažem, iako nije primjereno u toj situaciji*“), samoporažavajući („*Često pretjeram u omalovažavanju samog/same sebe kada zbijam šale ili pokušavam biti smiješan/smiješna*“). Afilijativni i samopojavačavajući stilovi spadaju pod adaptivne stilove humora, dok agresivni i samoporažavajući spadaju pod maladaptivne stilove humora. Ispitanik za pojedinu česticu zaokružuje odgovor koji smatra najprikladnijim na skali Likertovog tipa od 7 stupnjeva (od 1- u potpunosti se ne slažem, do 7- u potpunosti se slažem). Rezultati za pojedinu skalu dobivaju se sumiranjem odabranih vrijednosti na česticama koje spadaju pod skalu koja se mjeri, nakon

što se rekodiraju čestice koje se obrnuto boduju. Raspon rezultata je od 8 do 56, gdje veći rezultat predstavlja veću zastupljenost tog stila humora. Koeficijenti unutarnje konzistencije za HSQ su u rasponu od .77 do .81 (Martin i sur., 2003). U ovom istraživanju Cronbachov alfa za afilijativni stil humora iznosi .78, za samopojačavajući humor iznosi .78, za agresivni humor iznosi .63 i za samoporažavajući iznosi .83.

3.3. POSTUPAK

Prije provedbe, istraživanje je odobreno od Etičkog povjerenstva Odjela za psihologiju, nakon čega je konstruiran upitnik u aplikaciji SoSci Survey i započet proces prikupljanja podataka (preko društvenih mreža i osobnih kontakata). Ispitanici su bili obaviješteni o svrsi istraživanja, kao i o potpunoj anonimnosti. Na kraju im je pružen kontakt mail putem kojega su se mogli obratiti u slučaju bilo kakvih pitanja.

U prvom dijelu istraživanja ispitanici su naveli sociodemografske podatke: spol, dob i godina studija.

U drugom dijelu istraživanja, ispitanici su ispunili kratku skalu mračne trijade (SD3) i upitnik stilova humora (HSQ).

4. REZULTATI

U Tablici 1 prikazani su deskriptivni podaci zabilježeni na kratkoj skali mračne trijade i upitniku stilova humora.

Tablica 1 Prikaz deskriptivnih parametara za ukupni rezultat na svim stilovima humora i dimenzijama mračne trijade

	<i>N</i>	<i>M</i>	Min.	Max.	<i>SD</i>
Afilijativni humor	116	44.46	25	56	7.05
Samopojačavajući humor	116	37.15	19	56	8.14
Agresivni humor	116	26.29	9	43	7.10
Samoporažavajući humor	116	30.75	10	51	9.74
Makijavelizam	116	26.96	15	41	5.24
Subklinički narcizam	116	24.15	10	45	6.25
Subklinička psihopatija	116	18.14	9	38	5.88

Što se tiče deskriptivnih podataka za stilove humora, pri usporedbi apsolutnih vrijednosti, utvrđeno je da ispitanici postižu najveći rezultat na skali afilijativnog humora, a

najniži na skali agresivnog humora. Utvrđene vrijednosti su, generalno, u skladu s vrijednostima utvrđenima u drugim istraživanjima (Martin i sur., 2012; Veselka i sur., 2010).

Što se tiče deskriptivnih podataka za dimenzije „mračne trijade“ ličnosti, pri usporedbi apsolutnih vrijednosti, utvrđeno je da ispitanici najveći rezultat postižu na dimenziji makijavelizma, dok ispitanici najniži rezultat postižu na dimenziji psihopatije. Utvrđene vrijednosti, uglavnom, su u skladu s vrijednostima zabilježenima u prijašnjim istraživanjima (Martin i sur., 2012; Veselka i sur., 2010).

Nakon toga, izračunat je Pearsonov koeficijent korelacije i njegova statistička značajnost između dimenzija „mračne trijade“ s ciljem provjere njihove međusobne povezanosti (Tablica 2).

Tablica 2 Prikaz Pearsonovih koeficijenata korelacije između 3 dimenzije „mračne trijade“ ličnosti ($N = 116$)

	Makijavelizam	Narcizam	Psihopatija
Makijavelizam	-	.44*	.52*
Narcizam		-	.36*
Psihopatija			-

* $p < .05$

Utvrđena je pozitivna povezanost između svih dimenzija mračne trijade, uz razinu rizika od pogrešnog zaključka manju od 5%. Ispitanici koji postižu više vrijednosti na jednoj dimenziji trijade, postižu i više rezultate na preostale dvije dimenzije.

Nadalje, izračunat je i Pearsonov koeficijent korelacije i njegova statistička značajnost između sva četiri stila humora (Tablica 3), kako bi se utvrdila povezanost između ispitivanih stilova humora.

Tablica 3 Prikaz Pearsonovih koeficijenata korelacije između 4 stila humora ($N = 116$)

	Afilijativni humor	Samopojačavajući humor	Agresivni humor	Samoporažavajući humor
Afilijativni humor	-	.40*	.26*	.19*
Samopojačavajući humor		-	.10	.25*

Agresivni humor	-	.19*
Samoporažavajući humor	-	-

* $p < .05$

Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između afilijativnog humora i ostala tri stila humora, uz razinu rizika od pogrešnog zaključka manju od 5%. Ispitanici koji postižu više rezultate na skali afilijativnog humora, postižu i više rezultate na skalama preostala tri stila humora (samoporažavajući, agresivni i samoporažavajući).

Nije utvrđena statistički značajna povezanost između samoporažavajućeg humora i agresivnog humora. Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između samoporažavajućeg humora i samoporažavajućeg humora, uz razinu rizika od pogrešnog zaključka manju od 5%. Ispitanici koji postižu viši rezultat na skali samoporažavajućeg humora, postižu viši rezultat na skali samoporažavajućeg humora. Također je utvrđena statistički značajna pozitivna povezanost između samoporažavajućeg humora i afilijativnog humora, uz razinu rizika od pogrešnog zaključka manju od 5%. Ispitanici koji postižu viši rezultat na skali samoporažavajućeg humora, postižu viši rezultat na skali afilijativnog humora.

Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između agresivnog humora i samoporažavajućeg humora, uz razinu rizika od pogrešnog zaključka manju od 5%. Ispitanici koji postižu viši rezultat na skali agresivnog humora, postižu viši rezultat na skali samoporažavajućeg humora. Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između agresivnog humora i afilijativnog humora, uz razinu rizika od pogrešnog zaključka manju od 5%. Ispitanici koji postižu viši rezultat na skali agresivnog humora, postižu viši rezultat na skali afilijativnog humora. Nije utvrđena statistički značajna povezanost između agresivnog humora i samoporažavajućeg humora.

Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između samoporažavajućeg humora i ostala 3 stila humora, uz razinu rizika od pogrešnog zaključka manju od 5%. Ispitanici koji postižu viši rezultat na skali samoporažavajućeg humora, postižu viši rezultat i na preostalim stilovima humora (afilijativni, samoporažavajući i agresivni).

Nadalje, kako bi se odgovorilo na postavljene istraživačke probleme, izračunat je Pearsonov koeficijent korelacije (r) i njegova statistička značajnost (*Tablica 4*), između

ukupnog rezultata na skali HSQ-a za stilove humora i ukupnog rezultata na skali SD3 za „mračnu trijadu“.

Tablica 4 Prikaz Pearsonovih koeficijenata korelacije između ukupnog rezultata na stilovima humora i ukupnog rezultata na skali „mračne trijade“ (makijavelizam, narcizam, psihopatija) ($N = 116$)

	Makijavelizam	Narcizam	Psihopatija
Afilijativni humor	-.03	.34*	-.07
Samopojačavajući humor	-.10	.05	-.18*
Agresivni humor	.23*	.33*	.38*
Samoporažavajući humor	-.02	-.07	.09

* $p < .05$

Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između rezultata na skali afilijativnog humora i rezultata na skali narcizma, uz razinu rizika od pogrešnog zaključka manju od 5% (*Tablica 2*). Ispitanici koji postižu viši rezultat na skali afilijativnog humora, postižu veći rezultat na skali narcizma. Nije utvrđena statistički značajna povezanost između rezultata na skali afilijativnog humora i rezultata na skalama makijavelizma i psihopatije (*Tablica 2*).

Utvrđena je statistički značajna negativna povezanost između rezultata na skali samopojačavajućeg humora i rezultata na skali psihopatije, uz razinu rizika od pogrešnog zaključka manju od 5% (*Tablica 2*). Ispitanici koji postižu viši rezultat na skali samopojačavajućeg humora, postižu niži rezultat na skali psihopatije. Nije utvrđena statistički značajna povezanost između rezultata na skali samopojačavajućeg humora i rezultata na skalama makijavelizma i narcizma.

Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između rezultata na skali agresivnog humora i rezultata na skalama makijavelizma, narcizma i psihopatije, uz razinu rizika od pogrešnog zaključka manju od 5% (*Tablica 2*). Ispitanici koji postižu viši rezultat na skali agresivnog humora, postižu i više rezultate na skalama makijavelizma, narcizma i psihopatije.

Nije utvrđena statistički značajna povezanost između rezultata na skali samoporažavajućeg humora i rezultata na skalama makijavelizma, narcizma i psihopatije.

5. RASPRAVA

Cilj ovog istraživanja bio je utvrditi povezanost između tendencije korištenja maladaptivnih stilova humora kod studenata i triju dimenzija „mračne trijade“. U skladu s ciljem istraživanja, prvi problem bio je ispitati odnos između maladaptivnih stilova humora i psihopatije. Prema prvoj hipotezi, očekivala se značajna pozitivna korelacija između psihopatije i tendencije korištenja maladaptivnih stilova humora. Na temelju statističke obrade podataka, utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između tendencije korištenja agresivnog humora i razine psihopatije (ispitanici koji imaju veću tendenciju korištenja agresivnog humora također imaju veće razine psihopatije), no nije utvrđena statistički značajna povezanost između tendencije korištenja samoporažavajućeg humora i razine psihopatije. Na temelju toga, prva je hipoteza djelomično prihvaćena. Ovakvi rezultati djelomično idu u prilog rezultatima prijašnjih istraživanja, u kojima je utvrđena značajna pozitivna povezanost između agresivnog humora i psihopatije (Masui i sur., 2013; Proyer i sur., 2012; Veselka i sur., 2010). Jedno od mogućih objašnjenja za postojanje te povezanosti koje nude Veselka i suradnici (2010) jest ideja da specifični elementi agresivnog humora predstavljaju tendenciju impulzivnog izražavanja humora, bez uzimanja u obzir potencijalnog efekta koji takav humor ima na ostale ljude. Ti elementi impulzivnosti i socijalne nesvjesnosti i nesnalažljivosti sugeriraju da psihopatska ponašanja korijene imaju u nedovoljno razvijenoj socijalnoj inhibiciji, ili u potpunom nedostatku socijalne inhibicije i nesposobnosti razumijevanja tuđih emocija (Jones i Paulhus, 2011b; Mullins-Nelson i sur., 2006). Stoga je moguće da se korelacija koja je utvrđena između psihopatije i agresivnog humora pripiše činjenici da ispitanici s visokim rezultatima na subskali psihopatije koriste takav stil humora jer su nesvjesni njegovog utjecaja na ljude oko njih, ili za njega nezabrinuti. Još jedno objašnjenje pozitivne povezanosti agresivnog stila humora i razine psihopatije nude Lobbestael i Freund (2021), koji smatraju da je povezanost agresivnog humora i psihopatije u skladu s činjenicom da su pretjerane razine agresije reflektirane u nekoliko kriterija za psihopatiju (Hare i sur., 1991), kao i s činjenicom da su eksperimentalna istraživanja pokazala pozitivnu povezanost između psihopatije i samoprijavljene agresije (Cima i Raine, 2009), kao i bihevioralne agresije (Reidy i sur., 2007). Također, osobe s većim razinama psihopatije često koriste agresivni stil humora kao namjerni način za manipulaciju drugim ljudima (preko raznih vrsta omalovažavajućih šala i zadirkivanja) čime smanjuju samopouzdanje osobe koju manipuliraju, što je čini lakšom za kontrolirati i upravljati, kako bi na kraju uspješno dobili to što žele od njih (Lobbestael i Freund, 2021). Martin i suradnici (2012) su također utvrdili

značajnu pozitivnu povezanost između tri od četiri subskale psihopatije korištene u tom istraživanju s agresivnim stilom humora (s iznimkom subskale „*Kriminalnih tendencija*“), čemu u prilog idu i rezultati ovog istraživanja. S obzirom da je prva hipoteza djelomično potvrđena, nije utvrđena statistički značajna povezanost između razine psihopatije i tendencije korištenja samoporažavajućeg humora, što ne ide u potpunosti u prilog rezultatima prijašnjih istraživanja na tu temu (Martin i sur., 2012; Veselka i sur., 2010). Takvi rezultati se djelomično poklapaju s rezultatima istraživanja Martina i suradnika (2012), u kojem je utvrđeno da je samoporažavajući humor pozitivno povezan s dvije od četiri subskale psihopatije („*Eratični stil života*“ i „*Interpersonalna manipulacija*“), dok subskale „*Bezosjećajni afekt*“ i „*Kriminalne tendencije*“ nisu imale značajnu povezanost s tendencijom samoporažavajućeg humora. Moguće objašnjenje za nedostatak povezanosti u ovom istraživanju jest to da, u ovom istraživanju, korišteni mjerni instrument za mjerenje razine psihopatije (SD3) mjeri opću razinu psihopatije, dok je u prijašnjim istraživanjima zabilježena pozitivna povezanost samoporažavajućeg humora samo sa određenim facetama psihopatije. Još jedno moguće objašnjenje za nedostatak povezanosti između tendencije korištenja samoporažavajućeg stila humora i psihopatije može biti i razina samopoštovanja ispitanika. Naime, rezultati istraživanja (Zeigler-Hill i Holden, 2013) su pokazali da osobe s visokom razinom psihopatije koriste samoporažavajući humor kako bi sami sebe omalovažili, što je slično onome što se događa kada se fizički samoozljeđuju. Moguće je da ispitanici u ovom istraživanju nemaju problema sa svojim samopouzdanjem, manje su skloni fizičkom samoozljeđivanju i samim time su manje skloni korištenju samoporažavajućeg humora. Što se tiče povezanosti između adaptivnih stilova humora i psihopatije, utvrđena je statistički značajna negativna povezanost između tendencije korištenja samopojačavajućeg humora i razine psihopatije. Moguće objašnjenje može biti to što pod karakteristike osoba s visokom razinom psihopatije spada i manipulativno ponašanje prema drugim ljudima, gdje osobe koje imaju visoke razine psihopatije često nastoje umanjiti samopoštovanje osobe kako bi ona bila lakša za manipulirati (za što najčešće koriste agresivni stil humora) ili nastoje sebe prikazati kao ranjivima i bespomoćnima kako bi se približili osobi koju žele iskoristiti (Galloway, 2010). Uzimajući u obzir navedeno, može se zaključiti da osobe s visokom razinom psihopatije nemaju visoku tendenciju korištenja samopojačavajućeg humora zato što im taj stil humora nije koristan u manipuliranju drugih osoba. Samopojačavajući stil služi za nošenje sa svakodnevnim stresom i poteškoćama na zdrav način, čime se fokus humora drži na samom sebi (Kuiper i sur., 2004).

Sljedeći istraživački problem bio je utvrditi povezanost između maladaptivnih stilova humora i makijavelizma. Prema drugoj hipotezi, očekivala se statistički značajna pozitivna povezanost između maladaptivnih stilova humora i makijavelizma. Na temelju statističke obrade podataka, utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između rezultata na skali agresivnog humora i rezultata na skali makijavelizma (ispitanici koji postižu više rezultate na skali agresivnog humora, postižu i više rezultate na skali makijavelizma), no nije utvrđena statistički značajna povezanost između rezultata na skali samoporažavajućeg humora i rezultata na skali makijavelizma, čime se druga hipoteza, također, djelomično prihvaća. Objašnjenje za povezanost makijavelizma i rezultata na skali agresivnog humora nude Veselka i suradnici (2010), koji govore da je agresivni humor često definiran (djelomice) namjerom da se manipulira druge ljude, kroz omalovažavajuće šale ili kroz prijatnu omalovažavajućim šalama (Martin i sur., 2003), dok je makijavelizam uvelike karakteriziran interpersonalnim manipulativnim ponašanjem s glavnom svrhom postizanja i osiguravanja osobnog uspjeha. Iz toga se može zaključiti da se oba konstrukta sastoje od manipulativnih elemenata, što sugerira da pojedinci s visokom razinom makijavelizma mogu koristiti agresivni humor kao način kontroliranja drugih za vlastitu dobit. Još jedno istraživanje koje potvrđuje nalaze ovog istraživanja je istraživanje Martina i suradnika (2012), u kojem je provjerena povezanost između 3 dimenzije makijavelizma (*Interpersonalne taktike*, *Cinični pogled na ljudsku prirodu* i *Ignoriranje konvencionalne moralnosti*) i tendencije korištenja agresivnog humora, gdje je utvrđena značajna pozitivna povezanost između tri dimenzije i upotrebe agresivnog humora. Osobe visoko na skali *Interpersonalne taktike* često koriste humor kao manipulativni alat za osobnu dobit, dok osobe visoko na skali *Cinični pogled na ljudsku prirodu* uživaju u šalama koje se oslanjaju na negativne stereotipe zbog općenito negativne perspektive o drugim ljudima. Osobe koje su visoko na skali *Ignoriranje konvencionalne moralnosti* uživaju u ovoj vrsti humora jer često uključuje manje društveno prihvatljive oblike seksističkih i rasističkih šala, što je privlačnije osobama s visokim makijavelizmom. Još jedno moguće objašnjenje za povezanost makijavelizma s agresivnim stilom humora jest to da osobe s visokom razinom makijavelizma dobivaju osjećaj zadovoljstva iz tuđe nesreće omalovažavanjem tih pojedinaca putem agresivnog humora (Yee i Lee, 2022). Nadalje, u istraživanjima je utvrđeno da osobe s jako visokim makijavelizmom češće anticipiraju ruganje od strane drugih i imaju intenzivan strah da će im se drugi ljudi smijati, stoga češće koriste agresivni stil humora kako bi preduhitрили nadolazeće ruganje (Torres-Marin i sur., 2022). Što se tiče drugog dijela hipoteze, u ovom istraživanju nije utvrđena statistički značajna korelacija između rezultata na subskali makijavelizma i rezultata

na subskali samoporažavajućeg humora, što nije u skladu s rezultatima prethodnih istraživanja (Martin i sur., 2012; Veselka i sur., 2010). Jedno moguće objašnjenje za to jest da je utvrđena značajna pozitivna povezanost između pesimističnog pogleda na život i samoporažavajućeg stila humora (Martin i sur., 2003), gdje ga pesimistične osobe koriste kao način izražavanja generalno negativnog stava prema ljudima i samima sebi. Ukoliko ispitanici u ovom istraživanju imaju pozitivniji i optimističniji pogled na život, moguće je da im je tendencija korištenja samoporažavajućeg humora manja, i stoga povezanost između makijavelizma i samoporažavajućeg humora nije utvrđena. Također, prijašnja istraživanja utvrdila su spolnu razliku u razini makijavelizma, gdje muškarci imaju, u pravilu, više razine makijavelizma (Collison i sur., 2021). Obzirom da su većina ispitanika u ovom istraživanju žene (84 žena naspram 28 muškaraca), moguće je da je odnos između makijavelizma i stilova humora drugačiji za muškarce i žene.

Posljednji istraživački problem bio je ispitati povezanost između rezultata na skali narcizma i maladaptivnih stilova humora. Prema trećoj hipotezi, nije se očekivala statistički značajna povezanost između rezultata na skali narcizma i rezultata na skalama za maladaptivne stilove humora. Na temelju rezultata dobivenih statističkom obradom podataka, utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između rezultata na skali narcizma i rezultata na skali agresivnog humora, no nije utvrđena statistički značajna povezanost između rezultata na skali narcizma i rezultata na skali samoporažavajućeg humora. Stoga je i treća hipoteza djelomično prihvaćena. Pozitivna povezanost između narcizma i agresivnog stila humora je u skladu s rezultatima nekih prijašnjih istraživanja (Martin i sur., 2012; Zeigler-Hill i Besser, 2011), u kojima je utvrđena negativna povezanost narcizma s empatijom i potrebom za intimnošću, i pozitivna povezanost s hostilnošću, što je obrazac korelacija koji je vrlo sličan onima utvrđenim kod agresivnog humora. No, za razliku od Veselke i suradnika (2010) koji nisu utvrdili povezanost između narcizma i maladaptivnih stilova humora, u nekim istraživanjima utvrđeno je da je vulnerabilni narcizam pozitivno povezan s korištenjem maladaptivnih stilova humora (Zeigler-Hill i Besser, 2011). Naime, jedan od načina na koji pojedinci s visokim narcizmom pokušavaju stvoriti ili potaknuti njihovo pretjerano samopoimanje može biti kroz sarkazam ili agresivne oblike zadirkivanja koja im omogućuju da poboljšaju sebe na račun drugi. Ovakav oblik održavanja ega kroz agresiju je zabilježen i u drugim istraživanjima (Reidy i sur., 2008; Stucke i Sporer, 2002). Zeigler-Hill i Besser (2011) specifično su sugerirali da korištenje tih stilova humora ima ulogu u regulaciji samopoštovanja kod takvih pojedinaca. Što se tiče neutvrđivanja povezanosti narcizma i

samoporažavajućeg humora, to je moguće objasniti osnovnim karakteristikama narcisoidnih osoba, a to su samoljublje i divljenje samima sebi, što se direktno suprotstavlja glavnoj uporabi samoporažavajućeg humora (Martin i sur., 2012). Dionigi i suradnici (2022) ističu da narcisoidni ljudi imaju prenapuhan osjećaj vlastite važnosti i mogu koristiti humor kao oblik pozitivne tehnike samoprezentacije kako bi poboljšali svoju reputaciju (preko agresivnog stila humora kroz manipuliranje i omalovažavanje drugih). Što se tiče pozitivne povezanosti utvrđene između rezultata na skali narcizma i adaptivnih stilova humora, moguće objašnjenje za pozitivnu povezanost utvrđenu između afilijativnog stila humora i narcizma pružaju Morf i Rhodewalt (2011) koji sugeriraju da narcisoidne osobe teže pozitivnim interakcijama s drugima kao način stjecanja društvenog odobravanja i samopotvrđivanja s ciljem ojačavanja grandioznog, ali krhkog samopoštovanja, i stoga koriste afilijativni humor (koji uključuje smijanje s drugima i pričanje viceva radi poboljšanja društvenih veza) kao jedan od načina za promoviranje pozitivne društvene interakcije. Navedena povezanost je također bila tema drugih istraživanja, u kojima je utvrđeno da je grandiozni narcizam pozitivno povezan s korištenjem adaptivnih stilova humora (Zeigler-Hill i Besser, 2011).

Što se tiče nedostataka istraživanja, mora se spomenuti veliko osipanje ispitanika (od 205 ispitanika koji su pristupili upitniku, njih 89 ga nije ispunilo u potpunosti), što se može kontrolirati provođenjem upitnika uživo (olovka-papir) ili kroz pružanje mogućnosti nagrade ako se upitnik ispuni do kraja. Nadalje, u uzorku je prisutan značajno veći broj ženskih ispitanika u odnosu na muške ispitanike (84 naspram 28), čime se smanjuje ekološka valjanost istraživanja i mogućnost generalizacije na ciljnu populaciju (studenti). To se može korigirati aktivnijim regrutiranjem muških sudionika. Kada je u pitanju sama forma upitnika, mogući je problem online forme to što ne postoji nadzor nad ispitanicima, što može dovesti do nepažljivog i nepromišljenog ispunjavanja dijelova upitnika. Isto tako, teško je garantirati iskrenost ispitanika, zbog toga što se mjerni instrumenti korišteni u istraživanju temelje na samoiskazu, što je problem, posebice, kod određenih socijalno osjetljivih pitanja ili karakteristika (poput „mračne trijade“). Posljednji nedostatak bi bio korelacijski nacrt, na temelju kojeg se ne može zaključivati o uzročno-posljedičnoj vezi po pitanju odnosa između ispitivanih varijabli.

6. ZAKLJUČAK

Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između rezultata na skali agresivnog humora i rezultata na skali psihopatije, no ne i između rezultata na skali samoporažavajućeg humora i rezultata na skali psihopatije. Ispitanici koji postižu više rezultate na skali agresivnog humora, postižu i više rezultate na skali psihopatije.

Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između rezultata na skali agresivnog humora i rezultata na skali makijavelizma, no ne i između rezultata na skali samoporažavajućeg humora i rezultata na skali makijavelizma. Ispitanici koji postižu više rezultate na skali agresivnog humora, postižu i više rezultate na skali makijavelizma.

Utvrđena je statistički značajna pozitivna povezanost između rezultata na skali agresivnog humora i rezultata na skali narcizma, no ne i između rezultata na skali samoporažavajućeg humora i rezultata na skali narcizma. Ispitanici koji postižu više rezultate na skali agresivnog humora, postižu i više rezultate na skali narcizma.

7. LITERATURA

- Bos, E. H., Snippe, E., de Jonge, P., i Jeronimus, B. F. (2016). Preserving subjective wellbeing in the face of psychopathology: buffering effects of personal strengths and resources. *PLoS One*, 11(3), e0150867.
- Caligor, E., Levy, K. N., i Yeomans, F. E. (2015). Narcissistic personality disorder: diagnostic and clinical challenges. *American Journal of Psychiatry*, 172(5), 415-422.
- Chabrol, H., Van Leeuwen, N., Rodgers, R., i Séjourné, N. (2009). Contributions of psychopathic, narcissistic, Machiavellian, and sadistic personality traits to juvenile delinquency. *Personality and Individual Differences*, 47(7), 734-739.
- Christopher, S. (2015). An introduction to black humour as a coping mechanism for student paramedics. *Journal of Paramedic Practice*, 7(12), 610-617.
- Cima, M., i Raine, A. (2009). Distinct characteristics of psychopathy relate to different subtypes of aggression. *Personality and Individual Differences*, 47(8), 835-840.
- Collison, K. L., South, S., Vize, C. E., Miller, J. D., i Lynam, D. R. (2021). Exploring gender differences in Machiavellianism using a measurement invariance approach. *Journal of Personality Assessment*, 103(2), 258-266.
- Corry, N., Merritt, R. D., Mrug, S., i Pamp, B. (2008). The factor structure of the Narcissistic Personality Inventory. *Journal of Personality Assessment*, 90(6), 593-600.
- Dionigi, A., Duradoni, M., i Vagnoli, L. (2022). Humor and the dark triad: Relationships among narcissism, Machiavellianism, psychopathy and comic styles. *Personality and Individual Differences*, 197, 111766.
- Forsyth, D. R., Banks, G. C., i McDaniel, M. A. (2012). A meta-analysis of the Dark Triad and work behavior: a social exchange perspective. *Journal of Applied Psychology*, 97(3), 557.
- Fox, C. L., Dean, S., i Lyford, K. (2013). Development of a humor styles questionnaire for children. *Humor*, 26(2), 295-319.
- Furnham, A., Richards, S. C., i Paulhus, D. L. (2013). The Dark Triad of personality: A 10 year review. *Social and Personality Psychology Compass*, 7(3), 199-216.

- Galloway, G. (2010). Individual differences in personal humor styles: Identification of prominent patterns and their associates. *Personality and Individual Differences*, 48(5), 563-567.
- Hare, R. D., Hart, S. D., i Harpur, T. J. (1991). Psychopathy and the DSM-IV criteria for antisocial personality disorder. *Journal of Abnormal Psychology*, 100(3), 391.
- Hare, R. D. (1999). *Without conscience: The disturbing world of the psychopaths among us*. Guilford Press.
- Hare, R. D. (2020). The PCL-R assessment of psychopathy. U A. R. Felthous i H. Saß (Ur.), *The Wiley international handbook on psychopathic disorders and the law: Diagnosis and treatment* (str. 63–106). Wiley Blackwell.
- Jakobwitz, S., i Egan, V. (2006). The dark triad and normal personality traits. *Personality and Individual Differences*, 40(2), 331-339.
- Jakšić, K., Bielić, T., & Čulin, J. (2021). Dark Triad traits and attitudes toward communication and coordination in seafarers. *Personality and Individual Differences*, 182, Article 111091. <https://doi.org/10.1016/j.paid.2021.111091>
- Jones, D. N., i Paulhus, D. L. (2011a). Differentiating the Dark Triad within the interpersonal circumplex. U L. M. Horowitz i S. Strack (Ur.), *Handbook of interpersonal psychology: Theory, research, assessment, and therapeutic interventions* (str. 249–267). John Wiley & Sons, Inc..
- Jones, D. N., i Paulhus, D. L. (2011b). The role of impulsivity in the Dark Triad of personality. *Personality and Individual Differences*, 51(5), 679-682.
- Jones, D. N. i Paulhus, D. L. (2014). Introducing the short dark triad (SD3) a brief measure of dark personality traits. *Assessment*, 21(1), 28-41.
- Kaufman, S. B., Yaden, D. B., Hyde, E., i Tsukayama, E. (2019). The light vs. dark triad of personality: Contrasting two very different profiles of human nature. *Frontiers in Psychology*, 10, 467. <https://doi.org/10.3389/fpsyg.2019.00467>
- Kuiper, N. A., Grimshaw, M., Leite, C., i Kirsh, G. (2004). Humor is not always the best medicine: Specific components of sense of humor and psychological well-being. *Humor: International Journal of Humor Research*, 17(1-2), 135–168.

- Kuiper, N. A. i Martin, R. A. (1998). Laughter and stress in daily life: Relation to positive and negative affect. *Motivation and emotion*, 22(2), 133-153.
- Lefcourt, H. M. (2002). Humor. U C. R. Snyder i S. J. Lopez (Ur.), *Handbook of Positive Psychology* (str. 619–631). Oxford University Press.
- Levenson, M. R., Kiehl, K. A., i Fitzpatrick, C. M. (1995). Assessing psychopathic attributes in a noninstitutionalized population. *Journal of Personality And Social Psychology*, 68(1), 151-158.
- Lilienfeld, S. O., i Andrews, B. P. (1996). Development and preliminary validation of a self-report measure of psychopathic personality traits in noncriminal population. *Journal of Personality Assessment*, 66(3), 488-524.
- Lobbestael, J. i Freund, V. L. (2021). Humor in dark personalities: An empirical study on the link between four humor styles and the distinct subfactors of psychopathy and narcissism. *Frontiers in psychology*, 12, 548450.
- Lučić, M. (2018). *Prediktori korištenja stilova humora i zadovoljstvo životom studenata* [Diplomski rad, Hrvatsko katoličko sveučilište. Odjel za psihologiju]. Digitalni repozitorij Hrvatskog katoličkog sveučilišta.
<https://repozitorij.unicath.hr/islandora/object/unicath:178>
- Lynam, D. R., Gaughan, E. T., Miller, J. D., Miller, D. J., Mullins-Sweatt, S., i Widiger, T. A. (2011). Assessing the basic traits associated with psychopathy: Development and validation of the Elemental Psychopathy Assessment. *Psychological Assessment*, 23(1), 108-124.
- Martin, R. A., Lastuk, J. M., Jeffery, J., Vernon, P. A., i Veselka, L. (2012). Relationships between the Dark Triad and humor styles: A replication and extension. *Personality and Individual Differences*, 52(2), 178-182.
- Martin, R. A., Puhlik-Doris, P., Larsen, G., Gray, J., i Weir, K. (2003). Individual differences in uses of humor and their relation to psychological well-being: Development of the Humor Styles Questionnaire. *Journal of Research in Personality*, 37(1), 48-75.
- Masui, K., Fujiwara, H., i Ura, M. (2013). Social exclusion mediates the relationship between psychopathy and aggressive humor style in noninstitutionalized young adults. *Personality and Individual Differences*, 55(2), 180-184.

- Matthews, G. (2020). Cognitive processes and models. U P. J. Corr i G. Matthews (Ur.), *The Cambridge handbook of personality psychology* (str. 295–315). Cambridge University Press.
- McGraw, A. P., Warren, C., Williams, L. E., i Leonard, B. (2012). Too close for comfort, or too far to care? Finding humor in distant tragedies and close mishaps. *Psychological Science*, 23(10), 1215-1223.
- Morf, C. C., i Rhodewalt, F. (2011). Unraveling the paradoxes of narcissism: A dynamic self-regulatory processing model. *Psychological Inquiry*, 12, 177–196.
- Mullins-Nelson, J. L., Salekin, R. T., i Leistico, A. M. R. (2006). Psychopathy, empathy, and perspective-taking ability in a community sample: Implications for the successful psychopathy concept. *International Journal of Forensic Mental Health*, 5(2), 133-149.
- Norrick, N. R. (2010). Humor in interaction. *Language and Linguistics Compass*, 4(4), 232-244.
- O’Neill, P. (2010). On dark humor in literature. U H. Bloom i B. Hobby (Ur.), *Dark humor* (str. 79-104). New York: Bloom’s Literary Criticism.
- Paulhus, D. L., i Williams, K. M. (2002). The dark triad of personality: Narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Journal of Research in Personality*, 36(6), 556-563.
- Proyer, R. T., Flisch, R., Tschupp, S., Platt, T., i Ruch, W. (2012). How does psychopathy relate to humor and laughter? Dispositions toward ridicule and being laughed at, the sense of humor, and psychopathic personality traits. *International Journal of Law and Psychiatry*, 35(4), 263-268.
- Raskin, R. N., i Hall, C. S. (1979). A narcissistic personality inventory. *Psychological Reports*, 45(2), 590.
- Rauthmann, J. F. (2012). The Dark Triad and interpersonal perception: Similarities and differences in the social consequences of narcissism, Machiavellianism, and psychopathy. *Social Psychological and Personality Science*, 3(4), 487-496.
- Reidy, D. E., Zeichner, A., Foster, J. D., i Martinez, M. A. (2008). Effects of narcissistic entitlement and exploitativeness on human physical aggression. *Personality and Individual Differences*, 44(4), 865-875.

- Reidy, D. E., Zeichner, A., Miller, J. D., i Martinez, M. A. (2007). Psychopathy and aggression: Examining the role of psychopathy factors in predicting laboratory aggression under hostile and instrumental conditions. *Journal of Research in Personality*, 41(6), 1244-1251.
- Stucke, T. S., i Sporer, S. L. (2002). When a grandiose self-image is threatened: Narcissism and self-concept clarity as predictors of negative emotions and aggression following ego-threat. *Journal of Personality*, 70, 509–532.
- Torres-Marín, J., Navarro-Carrillo, G., i Carretero-Dios, H. (2022). Differentiating the traits of the Dark Tetrad in their linkages with humor styles, dispositions toward ridicule and laughter, and comic styles. *Personality and Individual Differences*, 185, 111281.
- Vernon, P. A., Villani, V. C., Vickers, L. C., i Harris, J. A. (2008). A behavioral genetic investigation of the Dark Triad and the Big 5. *Personality and Individual Differences*, 44(2), 445-452.
- Veselka, L., Schermer, J. A., Martin, R. A., i Vernon, P. A. (2010). Relations between humor styles and the Dark Triad traits of personality. *Personality and Individual Differences*, 48(6), 772-774.
- Walters, G. D. (2004). The trouble with psychopathy as a general theory of crime. *International Journal of Offender Therapy and Comparative Criminology*, 48(2), 133-148.
- Willinger, U., Hergovich, A., Schmoeger, M., Deckert, M., Stoettner, S., Bunda, I., Witting, A., Seidler, M., Moser, R., Kacena, S., Jaeckle, D., Loader, B., Mueller, C., i Auff, E. (2017). Cognitive and emotional demands of black humour processing: The role of intelligence, aggressiveness and mood. *Cognitive Processing*, 18(2), 159–167.
<https://doi.org/10.1007/s10339-016-0789-y>
- Yee, J. W. i Lee, S. L. (2022). The Dark Triad Traits, Humor Styles, and Schadenfreude: Others' Misery as the Devil's Laughing Stocks. *Japanese Psychological Research*.
<https://doi.org/10.1111/jpr.12403>
- Zeigler-Hill, V., i Besser, A. (2011). Humor style mediates the association between pathological narcissism and self-esteem. *Personality and Individual Differences*, 50(8), 1196-1201.
- Zeigler-Hill, V. i Holden, C. J. (2013). Self-esteem and psychopathology: The connections between feelings of self-worth and psychological adjustment. U D. Stoyanov

(Ur.), *Psychopathology: Theory, perspectives and future approaches* (str. 181–199).
Nova Biomedical Books.